Commissaris van de Koning
in de provincie Fryslân

Kabinet

Gemeente Vlieland
College van B&W
Postbus 10
8899 ZN VLIELAND

Leeuwarden, 28 oktober 2026
Verzonden,

Ons kenmerk : KAB 02576659
Afdeling : Kabinet commissaris van de Koning
Bijlage : Staatscourant 8582 Capaciteitsraming, provinciale opvangopgave en indicatieve verdeling per gemeente 2026

Onderwerp : Stand van zaken uitvoering *Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen* in Fryslân

Geacht college,

Als voorzitter van de Provinciale Regietafel (PRT) Fryslân stuur ik u dit bericht in aanloop naar het vaststellen en publiceren van het provinciale verslag en provinciaal plan over de asielopvang in Fryslân. Met dit bericht bied ik u mijn reflectie aan op de uitvoering van de *Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen,* beter bekend als de Spreidingswet, en de stand van zaken daarvan in Fryslân.

Het is mijn beeld dat de meeste Friese gemeenten doordrongen zijn van de noodzaak van de capaciteitsbehoefte en de doorstroom binnen de asielketen. De gemeenten zijn, naar aard en schaal en vanuit gedeelde verantwoordelijkheid, voortdurend zoekende naar mogelijkheden voor verhoging van de opvangcapaciteit. Aan de PRT wordt hierover gesproken vanuit een gedeeld besef van urgentie. Alle achttien Friese gemeenten, geen enkele uitgezonderd, hebben richting mij aangegeven in beginsel bereid zijn om een bijdrage te leveren aan de opvang van de diverse groepen vluchtelingen en statushouders. De inspanningen van de gezamenlijke gemeenten richten zich op het creëren van rust in het Friese asielopvang-landschap. In dat licht ben ik positief gestemd over de langetermijnaanpak waaraan veel gemeenten zich verbinden. Kortlopende afspraken over opvangcapaciteit leveren in veel gevallen herhalende discussies op, met de daaraan verbonden maatschappelijke onrust. Dit terwijl we ook constateren dat opvanglocaties met een lange looptijd zelden voor problemen zorgen.

De actuele situatie is dat de asielopvang onder zeer grote druk staat en dat de uitstroom van statushouders versneld dient te worden. De Minister van Asiel en Migratie heeft d.d. 12 oktober 2026 laten weten dat de bezettingsgraad van het COA momenteel 102% is. Als gevolg hiervan is verzocht om opvanglocaties die zouden worden gesloten zoveel mogelijk langer open te houden, statushouders versneld te huisvesten en extra asielopvangplekken te realiseren.

Onderstaand overzicht geeft de exacte *extra* opdracht van de Minister van Asiel en Migratie weer (d.d. 12-10-2026):

	1 november	1 januari	1 april
Groningen	150 plekken	150 plekken	150 plekken
Drenthe, Flevoland, Fryslân, Overijssel en Zeeland	150 plekken	230 plekken	500 plekken
Gelderland, Limburg, Noord Brabant, Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland	250 plekken	370 plekken	800 plekken
Totaal uitgevraagd (cumulatief)	2.400 plekken	3.520 plekken	7.450 plekken

Mijn waardering is groot voor gemeenten die, in sommige gevallen al jarenlang, een belangrijke bijdrage leveren aan de asielopvangcapaciteit in Fryslân of hiertoe concrete plannen hebben. Dit laat onverlet dat er gemeenten zijn die op dit moment nog geen asielopvangplekken realiseren. Deze gemeenten dienen zich goed te realiseren dat het uitblijven van een bijdrage leidt tot toenemende druk op andere gemeenten. Uit mijn woordkeuze begrijpt u dat ik het als een Friese opgave beschouw, waarbij ik de verwachting koester dat elke gemeente de toezegging doet om hieraan een bijdrage te leveren. En mochten er onverhoopt Friese gemeenten zijn die, hoe klein of hoe groot ook, geen bijdrage willen leveren, dan kan en zal ik de Minister van Asiel en Migratie niet belemmeren om in het verdeelbesluit terug te grijpen op de verdeling per gemeente.

Kijkend naar de actuele inspanningen van de Friese gemeenten, dan constateer ik allereerst dat er meerdere gemeenten zijn die al jarenlang asielopvangplekken aanbieden.

Zo biedt de gemeente Smallingerland al jarenlang plaats aan 600 personen, waarvan 100 amv's. De gemeente Tytsjerksteradiel vangt eveneens al jarenlang 625 mensen op in een reguliere opvanglocatie. Hetzelfde geldt voor de gemeente Waadhoeke die 400 mensen opvangt, waaronder 35 amv's. De gemeente De Fryske Marren heeft daarnaast jarenlang tussen 500 en 300 personen opgevangen. Deze opvanglocatie in Balk zou, conform de oorspronkelijke afspraak met het COA, moeten sluiten per 1 oktober 2026. Het COA heeft echter aangegeven deze locatie langer open te willen houden. De gemeente heeft een plan van aanpak voor kleinschalige asielopvang vastgesteld. Echter, de uitvoering hiervan is voorlopig opgeschort totdat er duidelijkheid is over de definitieve sluitingsdatum van de locatie in Balk.

De gemeente Súdwest-Fryslân gaat een nieuwe reguliere opvanglocatie bouwen voor 450 personen. Tot die tijd blijft de bestaande locatie geopend voor eenzelfde aantal plekken.

De gemeente Harlingen verzorgt een noodopvanglocatie conform COA-normen voor 170 personen. De openstelling van deze locatie wordt verlengd tot Q1 2029. Middels een COA-doorstroomlocatie biedt de gemeente Ooststellingwerf onderdak aan 195 personen.

De gemeenten Heerenveen (150 plekken) en Noardeast-Fryslân (214 plekken) hebben plannen in voorbereiding voor opvanglocaties voor de duur van 10 jaar. Heerenveen is tevens bereid om 50 niet vergunninghoudende amv's op te vangen. De gemeente Leeuwarden verzorgt daarnaast 451 opvangplekken voor de duur van 15 jaar. Totdat de regionale opvanglocatie wordt geopend, zullen deze opvangplekken op de bestaande plekken in de stad ingericht blijven.

De gemeente Opsterland biedt plaats aan 20 niet vergunninghoudende amv's. Daarnaast heeft deze gemeente een bijzondere stap gezet door een doorstroomlocatie voor vergunninghouders te openen, in samenwerking met Smallingerland, Weststellingwerf en Heerenveen. Over deze locatie is een discussie gaande of deze binnen de kaders van Spreidingswet valt.

Voor de Waddengemeenten geldt, dat men al jaren bereid is om bij te dragen middels kleinschalige opvang. Aangezien het COA hiertoe nog geen mogelijkheden ziet, is het spijtig te moeten constateren dat deze potentiële opvangcapaciteit niet wordt geëffectueerd. Ik verheug me echter in de wetenschap dat het aanbod van de Waddeneilanden blijft bestaan om naar aard en schaal, buiten het seizoen, opvang te bieden.

Tot slot is de gemeenten Weststellingwerf, Dantumadiel en Achtkarspelen gevraagd of zij bereid zijn om de rol van zogeheten 'overloop-opvang-gemeenten' op zich te nemen. Dat houdt in dat zij, als het COA een beroep op hen doet, beurtelings maximaal 6 maanden als crisisnoodopvang (slaapplaatsen) fungeren. Hoewel uit de verkenning van deze optie door de gemeenten solidariteit spreekt, is het in vergelijking met de gemeenten die al jarenlang bijdragen leveren een schrale inspanning. Ik ga er van uit dat ook deze gemeenten vanuit de uitgesproken solidariteitsgedachte hun bijdrage aan de Friese opgave leveren.

Het is namelijk een gegeven dat als de Friese bijdrage in zijn totaliteit niet robuust of structureel genoeg is, individuele gemeenten gevergd kunnen worden op een grotere bijdrage. Daarom verwacht ik dat de desbetreffende gemeenten de desbetreffende slaapplaatsen beschikbaar stellen en daarbij in ogenschouw nemen dat de verdeling per gemeente vanuit de Spreidingswet het enige alternatief betreft.

Samengevat wil Fryslân in gezamenlijkheid de schouders onder de uitvoering van de Spreidingswet zetten. Dat vraagt bestuurlijk committment van uw gemeente. Ik begrijp dat lokaal de weerstand tegen asielopvang groot kan zijn en dat het voor u als gemeentelijk bestuur als gevolg daarvan ook lastig kan zijn om besluiten te nemen. Ook begrijp ik dat er gemeenten zijn die van mening zijn dat inspanningen op het vlak van huisvesting en de opvang van Oekraïense ontheemden onvoldoende in ogenschouw worden genomen. Daarnaast hebben de Friese gemeenten de wettelijke taakstelling huisvesting statushouders afgelopen periode gerealiseerd en wordt ingelopen op de achterstanden uit het verleden. Daarop reageer ik graag met de woorden dat deze bijdragen absoluut gezien en erkend worden, maar dat deze geredeneerd vanuit de Spreidingswet enkel in de vorm van uitruil een rol kunnen spelen.

Voor de provincie Fryslân zijn concrete afspraken over uitruilen van opgaven binnen de provincie vooralsnog niet aan de orde. U hebt evenwel de mogelijkheid tot het maken van afspraken over onderling uitruilen van de opgaven voor asielvoorzieningen, huisvesting van statushouders en de opvang van Oekraïense ontheemden. Aan de PRT zal deze optie verkend worden indien het verdeelbesluit daar aanleiding toe geeft.

Het bovenstaande, dat middels het provinciaal plan wordt onderbouwd, is het resultaat van integrale bestuurlijke en ambtelijke afstemming. Vanuit mijn rijksverantwoordelijkheid beschouw ik het als bemoedigend dat er in Fryslân, ondanks de voortdurende en toenemende dynamiek rondom de asielopvang, initiatieven zijn en blijven die bijdragen aan de beoogde stabiliteit in het opvanglandschap. In een tijd waarin de druk op de gehele opvangketen verder zal toenemen, mede door de veranderingen in het regime ten aanzien van de opvang van Oekraïense ontheemden, blijft het noodzakelijk dat gemeenten in gezamenlijkheid optrekken.

Als Rijksorgaan is het mijn opdracht om u zo nodig aan te spreken op de uitvoering van de wet, ook van de Spreidingswet. Daarmee is dit schrijven niet amendeerbaar.

Hoogachtend,

[redacted]

drs. A.A.M. Brok